

De Artillerie in de Koninklijke Brigade "Prinses Irene"

Het was augustus 1942 toen de Nederlandse militaire autoriteiten in Engeland overgingen tot oprichting van een batterij veldartillerie van vier stukken 25 pounder als onderdeel van de Koninklijke Brigade Prinses Irene.

Zoals bij vele organisatorische vraagstukken v.w.b. de krijgsmacht was ook bij de oprichting van de Artillerie het gebrek aan personeel de belangrijkste hinderpaal.

De aankomst in Engeland van enige artillerie-officieren uit bezet Nederland heeft zeker tot het realiseren van de oprichting bijgedragen. Het overig personeel moest worden verkregen uit andere onderdelen der brigade.

Als basis voor de organisatie diende de organisatie van de Engelse "troop artillery" (4 stukken) uit een Engels regiment veldartillerie (3 afdelingen à twee batterijen). Vanaf het begin was duidelijk dat de batterij artillerie in haar organisatie moest beschikken over eigen munitievoertuigen, een tweede echelons hersteleenheid voor voertuigen, wapens en verbindingsmaterieel, een Tourier voor verzorging van kleding en uitrusting en een keukenwagen.

Door toevoeging van deze elementen aan de batterij werd voorkomen dat teruggevallen moest worden op steunende infanterie onderdelen of Engelse artillerie eenheden waar de batterij praktisch altijd aan werd toegevoegd.

Uitbreiding van de batterij artillerie van vier stukken tot zes stukken vond eerst plaats op het continent gedurende een korte periode van inactiviteit toen er wat meer personeel ter beschikking kwam. Overigens hebben de zes stukken altijd geopereerd als batterij en nimmer als afdeling; dit is altijd een vrome wens gebleven.

OPLEIDING EN COMMANDOVOERING

De opleiding van het personeel en de oefening van de batterij vond plaats bij "95 Field Training Regiment" in Noord Wales, aangevuld met detachering van officieren en overig personeel bij Engelse scholen. De commandovoering vond plaats in de Engelse taal en gebruik werd gemaakt van Engelse voorschriften, hetgeen alleszins begrijpelijk was daar altijd in Brits verband werd opgetreden.

Men moet het van dichtbij hebben medegemaakt en aan den lijve hebben ondervonden om te beseffen hoe hard maar ook hoe doeltreffend een Engelse opleiding kan zijn.

"De man zo spoedig mogelijk en zo goed mogelijk gereedmaken voor zijn taak bij de gevechtseenheden".

Een week bestond uit 7 (zeven) werkdagen en geen zes.

GEESTELIJKE VERZORGING

De geestelijke verzorging op zondag werd dan ook gezien als een welkom rustpunt in het wekelijkse werkprogramma. Overigens was er voor de tijdsbesteding op zondagmorgen weinig keus. Voor wat betreft de Engelse onderdelen, werd in zijn geheel afgemarcheerd naar de voor de kapel dienende hut of tent.

Voor de ingang stond rechts opgesteld "de padre" en links de "regimental sergeant major".

De militairen, die niet beliefd "gesticht" te worden, werden opgevangen door de laatstgenoemde autoriteit, die zich over hen ontfermde en hen op het exercitieterrein alle geestelijke zorgen deed vergeten door een straffe exercitie, die bij mijn weten haar weerga niet kent. Na afloop werd door het onderdeel gezamenlijk afgemarcheerd. Wellicht ten overvloede zij opgemerkt dat de geestelijke verzorger altijd op een groot gehoor kon rekenen, U wilt mij deze zijsprong vergeven, hij is slechts bedoeld om enigermate een inzicht te geven in de mentaliteit, gang van zaken en tijdsbesteding bij de opleidingseenheden.

WACHTEN

Na zes maanden werd afscheid genomen van het opleidingsregiment en een aantal goede vrienden en voegde de batterij zich, geoefend en wel, bij de brigade die toen in Noord Oost Engeland was gelegerd.

Een periode van wachten brak aan, gelukkig afgewisseld door enkele oefeningen te velde en regelmatig terugkerende schietoefeningen.

Een periode, vooral moeilijk, omdat men de geoefendheid nimmer altijd op honderd procent kan houden, doch een gedeeltelijk terugvallen hiervan moet worden geaccepteerd, waarna vervolgens het peil weer geleidelijk wordt opgevoerd.

INVASIE

Begin augustus 1944 werd de brigade met andere geallieerde eenheden naar een afwachtingsgebied in Zuid Oost Engeland verplaatst en enige dagen later overgevoerd naar een concentratiegebied achter de frontlinie in Normandië, ten Noorden van Caen. Wellicht verwondert het U dat de inzet van de brigade "zo laat" plaats vond.

Men dient echter begrip te hebben voor het feit dat de geallieerde troepen die de spits afbeten, behoorden tot de besten ter wereld.

De verantwoordelijke commandanten namen dienaangaande geen enkel risico. De landingen vanuit zee en uit de lucht werden uitgevoerd door in het gevecht geharde eenheden, bestaande uit uitstekend geoefende jonge soldaten en eenzelfde gehalte officieren en onderofficieren.

Tot dit soort troepen behoorden de Nederlandse brigade, de Belgische brigade en verschillende Poolse verbanden niet; wellicht met uitzondering van de Poolse pantserdivisie.

Men kan er de geallieerde commandanten alleen erkentelijk voor zijn dat de inzet van deze troepen eerst volgde, toen zich geschikte taken voordeden, Een enkele dag na de landing werd de brigade ingedeeld bij 6 Airborne Div. en de artillerie kreeg haar plaats in 52 Field Art.

Regt. Delen van de divisie opereerden van Noord van Caen tussen Caen en de kust en drukten door in noordoostelijke richting, daarbij de kuststrook volgend.

Zuidoost van Caen werd gevochten om de "FALAISE GAP", waarbij de Duitse troepen verwoede pogingen deden om uit te breken en datgene wat er te redden viel over de SEINE in de omgeving van Rouen te brengen, een van de ergste vernietigingsslagen van de 2e wereldoorlog.

In vergelijking met deze operaties kon het optreden Noord van Caen "rustig" worden genoemd, hetgeen overigens zeer betrekkelijk was, zeker voor troepen, die nog weinig actie hadden gezien. Het waren vertragende acties, die de Duitser voerde in de kuststreek van CAEN tot ROUEN, dag en nacht bestookt door land- en luchtmacht, op de voet gevolgd door eenheden van 6 Airborne Div. en de Nederlandse brigade. Toen de Seine werd bereikt werd pas duidelijk wat bombardementen van luchtmacht en artillerie vermogen uit te richten.

VERNIETIGINGSSLAG EN OPMARS

Een groter chaos aan levenden, gesneuvelden, materieel, vernield en intact, voertuigtreinen nog met paarden aangespannen, is moeilijk denkbaar. Men zegt echter dat het weinig was in vergelijking met de verliezen die de Duitser leed in de vernietigingsslag van FALAISE.

De batterij zag gedurende deze periode veel acties, ook al omdat artillerie zelden uit de lijn wordt genomen; artillerie-waarnemers zijn zeer welkome gasten en worden zeer gemakkelijk van de ene naar de andere infanterie-eenheid verplaatst.

En zo leerde de batterij van haar ervaren moedereenheid, 52 Field Artillery Regiment, een onderdeel dat met zweefvliegtuigen was geland, het klappen van de zweep; daarbij lessen lerend, die goud waard waren en niet licht werden vergeten.

Bij het bereiken van de Seine werd 6 Airborne Div uit de lijn genomen, na vanaf 6 juni onafgebroken in actie te zijn geweest. De rode baretten hadden hun deel ruimschoots bijgedragen.

De brigade werd ingedeeld bij 49 Inf. Div. welke divisie na de SEINE overgang onmiddellijk oprukte naar LE HAVRE, ter verkrijging van een redelijke haven voor aan- en afvoer.

Voordat echter nog enige actie tegen deze havenstad was ondernomen, werd de brigade opdracht gegeven met 42 Inf Div en andere Britse pantsereenheden de opmars in te zetten in NO richting via AMIENS - BRUSSEL - LEUVEN, een opmars door een juichend België, maar die helaas tot staan kwam Z van het ALBERT-kanaal bij DIEST.

Hoewel op dat ogenblik is getracht - het was begin september - het ALBERT-kanaal te forceren en door te stoten naar de MAAS en RIJN overgangen, is men hierin niet geslaagd. Niet vreemd hieraan waren de over honderden kilometers uitgestrekte opmars en de lange bevoorradingslijnen; de stranden van NORMANDIë met de kunstmatige pieren waren nog steeds de enige "aanvoerhavens" waarover werd beschikt.

Hierbij kwam de steeds harder wordende Duitse weerstand, waaruit wel bleek dat de oorlog nog niet ten einde was. Het optreden van kleine Duitse pantsergroepen tot ver in het achtergebied was meer dan storend, van een frontlijn was nu eenmaal geen sprake en onderbreking van aan- en afvoer was vele malen het gevolg.

Het was ook bij gevechten in deze sector dat de brigade voor het eerst Nederlandse SS troepen ontmoette.

"MARKET GARDEN"

Medio september werd de operatie "Market Garden" ten uitvoer gebracht. Hierbij werden drie luchtlandingsdivisies ingezet om de rivierovergangen in de as EINDHOVEN - NIJMEGEN - ARNHEM in handen te krijgen. Hierdoor zou voor 21 ARMY GROUP alsnog de weg vrij zijn over de RIJN naar de Noordduitse laagvlakten. Het uitbreken uit het bruggehoofd over het ALBERT-kanaal bij DIEST van waaruit de versterkingen moesten komen voor de luchtlandingstroepen gaf aanleiding tot zware gevechten. Ondanks de steun van vele regimenten artillerie, die de openingsbarrages verzorgden, aangevuld met het vuur van luchtdoelartillerieregimenten en tankeenheden nam het enkele dagen in beslag voordat de opmars ingezet kon worden ter ondersteuning van de luchtlandingseenheden.

Verder dan ELST kwam men niet en men moest erkennen dat de operatie "Market Garden" slechts gedeeltelijk was gelukt; de Nederlandse brigade kon haar opdracht om posities in te nemen N van APELDOORN tot KAMPEN ter afsluiting van WEST Nederland niet uitvoeren.

NAAR DE EINDSTREEP

Restte de geallieerde commandant het opruimen van het bruggehoofd, organisatie van aan- en afvoer en het zich verzekeren van een goede uitgangspositie voor de volgende operaties, waarbij de RIJN overgangen en het doorbreken van de SIEGFRIED lijn.

Een klein deel van N. België en Westelijk N.Brabant waren nog steeds in Duitse handen. De brigade kreeg als eerste taak enkele operaties in het land van MAAS en WAAL vanuit oostelijke richting gevolgd door een aanval via HILVARENBEEK -TILBURG op de linkerflank van Poolse eenheden, die oprukten naar de MOERDIJK. De Canadezen maakten goede voortgang met de zuivering van de Zeeuwse eilanden en spoedig was dan ook Nederland zuid van de grote rivieren bevrijd; het was begin november, de winter 1944-1945. De brigade kreeg een bewakingstaak toegewezen op de Zeeuwse eilanden; de artillerie werd gelegerd met een Engelse commando-eenheid op N.Beveland. De activiteit bleef beperkt tot patrouillegang met de Engelse infanterie op de Zuidhollandse eilanden en waar mogelijk het afgeven van storend artilleriesvuur.

Gedurende de winter moest 21 Army Group harde gevechten leveren tegen de Duitsers in het gebied tussen MAAS en RIJN, operaties die nodig waren om de RIJN overgangen mogelijk te maken, overgangen die begin april een feit waren.

Het was april 1945 toen de brigade met Engelse eenheden opnieuw een aantal acties ondernam in N. Brabant, noord van de MAAS.

De overgang bij HEDEL was een van deze. Een Canadese divisie had inmiddels ARNHEM oostelijk omtrokken en via de as NIJMEGEN - ARNHEM trokken de colonnes, waaronder de brigade, W en N Nederland binnen.

Van weerstand was toen al geen sprake meer en het was een kwestie van dagen voordat de wapenstilstand werd afgekondigd. De intocht in 's-Gravenhage en de parade in Amsterdam behoorden tot evenementen die men niet licht vergeet.

Het heeft Hare Majesteit de Koningin behaagd de Koninklijke Brigade Prinses Irene voor haar optreden in de veldtocht 1944-1945 te decoreren met de Militaire Willemsorde, een laatste indrukwekkende plechtigheid.

Dit betekende tevens het einde van de brigade, die daarna werd ontbonden, waarbij afscheid genomen werd van goede vrienden met wie men jaren lief en leed had gedeeld en die zich thans verspreidden over vele landen van de wereld.

G. Gouman

Brigade Generaal van de Generale Staf b.d.